

EDITORIAL

Quan aquesta nova edició de *La Rella* veu la llum, nous governs són al comandament del país. En l'àmbit municipal, encara recordem la multiplicitat de propostes llançades pels partits a la campanya electoral sense haver-ne fet, però, una completa rendició de comptes dels programes oferits el 2019.

Tots tenien un punt en comú: els escassos debats d'entitat, si més no a ciutats com ara Elx. No sols respecte de qüestions encara no resoltes, sinó en referència als marcs estratègics que defineixen globalment la ciutat, requisit imprescindible per saber situar-les. Debats i reflexions en què la concurrència d'idees animen les respostes adients a les preguntes que encara no s'han pogut contestar, les claus de les quals deuen molt al territori que ocupen i la història, llarga i curta, des de la qual la gestió urbana hauria de fer-ne els diagnòstics pertinents. Tot allò és consubstancial a les democràcies més civilitzades, tal com les entenem a Europa a hores d'ara.

Pensem, però, que els debats d'entitat no es poden improvisar. Si durant els quatre anys de govern se sostrauen als ciutadans aquests debats i decisions de relleu que els afecten de manera directa, difícilment seran creïbles les propostes d'última hora proclamades a les campanyes electorals. La carència d'un discurs ponderat sobre el patrimoni, per exemple —l'edificat, el paisatgístic i mediambiental, o el lingüístic—, per citar una qüestió assenyalada insistentment per l'IECBV, ho explica a bastament. El cas a Elx del convent de Santa Llúcia (hui de les Clarisses), el conjunt patrimonial de l'Arsenal, l'enderrocament de cases destacades o significatives, la ubicació del mercat provisional, el bandejament de la mateixa llei de protecció del Palmerar o l'ajornament del catàleg d'edificis protegibles són uns quants exemples que no ens deixen tranquils malgrat les declaracions d'última hora de l'alcalde anterior, compromés dies abans de la cita electoral del 28 de maig a finalitzar el catàleg «como herramienta esencial para la protección de estos elementos». Després de 40 anys de l'elaboració del primer catàleg, i 25 del seu primer intent de renovació —amb nombrosos enderrocaments pel mig— les seues declaracions feren pensar. Suposem que aquest ajornament està relacionat amb el profit polític que es pot traure d'un catàleg permanentment prorrogat. Cal recordar una altra vegada la situació en què es troba la torre dels Estanya, o el dipòsit d'aigües de l'Alcoraia? Què en farà el nou alcalde?

Per tant, és evident que la majoria dels partits, si no tots, han aplicat un invisible filtre, un mur de vidre en el moment de seleccionar aquells «productes» a oferir al seu electorat. Sols parlen d'alguns temes, en callen altres, i d'uns últims, només alguns aspectes parcials o desvirtuats.

Tanmateix, hi ha un vessant cultural i patrimonial en què tots els partits han estat d'acord a bandejar, disminuir i rebutjar: la llengua *pròpia* del país, de la nostra comunitat, segons resa l'Estatut d'Autonomia vigent, tant el primer (1982) com el reformat de 2006, que li donava cooficialitat. Llengua *pròpia*, diuen aquests documents, per realçar la seua importància en el moment d'assentar la trajectòria autonòmica. Unes comunitats polítiques en què la gran desproporció entre les dues llengües esdevingudes

oficials és patent. Llengua *pròpia* ací, però no a Extremadura, Andalusia o la Rioja, és clar, on tenen l'avantatge que la llengua oficial pròpia i la de l'Estat van plegades. L'Espanya plural de la Constitució.

A la nostra comarca, doncs, a Elx, la llengua *pròpia* té una transversalitat particular, ja que vincula els dos «patrimonis de la humanitat» amb què la UNESCO assenyalà la ciutat arreu el món. Sense la llengua no podem entendre ni els horts de palmes –amb el seguit cultural que els envolta i explica– ni la *Festa*. I, en conseqüència, lligar-los als nostres dies amb la cura adient perquè siga realment patrimoni, és a dir, un actiu que millore la convivència i arrole la identitat, i no sols espectacles turístics a visitar o dels quals presumir davant de tercers. El manteniment secular de la toponímia, per exemple, ha generat vincles afectius amb l'entorn urbà i amb la seua contrada que s'esvaeixen dia a dia en un Elx expansiu, d'immigracions successives, que ha de rebre contínuament grups familiars que tenen dret a conèixer la realitat cultural i social plural del municipi d'acollida. I els il·licitans que ja hi són, a poder fer-la servir a la terra que trepitgen. En què ha quedat l'equiparació oficial de la denominació *Elx* i *Elche* aprovada en un plenari el febrer de 1984?

La llengua, en efecte, també està inextricablement lligada a la *Festa*, que pateix una crisi estructural, les causes de la qual estan relacionades amb el desarrelament a què està sotmesa, especialment per l'alteració lingüística del seu entorn social i institucional. Perquè, sense la llengua *pròpia* és molt difícil –per no dir impossible– que continue sent l'expressió assolida del nostre poble, l'històric i l'actual, tot incloent-hi els barris més recents, com el de Carrús o el Toscar, per posar un parell d'exemples, on la integració a la *Festa* sense la llengua *pròpia* serà d'allò més difícil. La *Festa* sense la cura de la llengua, per tant, serà una altra cosa, però no un bé amb la càrrega d'identitat universal que li fa ser l'aportació més gran d'Elx a la història de les societats humanes. Dit d'una altra manera: la nostra manera arrelada i civilitzada de situar-nos al món i prendre posició davant d'unes dinàmiques globalitzadores que poden potenciar, però també dissoldre, els llegats lingüístics comunitaris. Però és que, a més, els orígens de la *Festa* s'emmarquen en un moment específic: l'esplendor literària que assolí la llengua a la davallada de l'edat mitjana, amb cims coetanis com ara la redacció del *Tirant lo Blanc* (1490), la lectura del qual recomanem als dirigents de les institucions que l'administren. Amb la llengua *pròpia*, en efecte, demostrem arreu i feiaentment que existim des de fa segles.

Creiem, aleshores, que el més avinent hauria de ser el seu impuls i suport des de les institucions públiques, a través dels seus alcaldes, regidors i diputats, referències immediates de la comunitat. Desgraciadament, en aquest aspecte sembla més aina tot el contrari. Es mantenen amb vigència els compromisos de prioritat lingüística compensatòria subscrits per l'Ajuntament durant la *Transició*, però se'ls buida de contingut efectiu, dia a dia. Una estratègia amagada que delinea des de la plaça de Baix el que ha de ser i el que no, segons els preus del mercat electoral. Així, la llengua *pròpia* no hi entra, i es desproveeix dels drets lingüístics –drets constitucionals, per cert– als ciutadans que intentem fer servir les dues llengües en igualtat de condicions.

D'aquesta manera, amb la discriminació continuada de la *pròpia*, assistim en directe a la destrucció/desaparició d'una cultura de soca-rel que ens situa al bell mig de la història i ens explica els «patrimonis de la humanitat». Una marginació que modificarà els mapes de la romanitat i, alhora, suprimirà Elx de la valencianitat cultural on ens havien situat sempre les cartes lingüístiques de les universitats.

A diferència de la concepció binària dominant en els despatxos consistorials sobre les relacions entre el valencià i el castellà (menys/més, útil/no útil, bonic/lleig...), la convivència entre totes dues s'hauria de resoldre amb procediments distints, que ni les jerarquitzen ni oposen, sinó que estimulen el contacte a través de sinergies circulars d'acceptació i integració; en definitiva, que reconstrueixen les particularitats i qualitats compartides que cada llengua aporta des del mutu reconeixement. En canvi, la llengua ha reulat sense fre fins al punt de no sentir-se mai a les institucions amb presència local, tant empresarials com religioses, festeres, professionals, esportives, associatives, etc. Com en la plenitud del franquisme. És el resultat de molts anys d'introspecció acomplexada que ha esdevingut en una diglòssia naturalitzada, mai o quasi mai qüestionada i menys encara revertida. L'alfabetització escolar pot estar garantida, però l'ús social manté la seua particular diglòssia induïda. En aquest context, la supressió probable de l'Oficina de Promoció del Valencià, AVIVA, és un atemptat contra les normatives esmentades, Constitució inclosa.

Des de *La Rella*, l'IECBV aposta per aquests valors socials i culturals que representen el manteniment de les llengües cooficials en igualtat de condicions, amb el desig que l'exemplaritat de les institucions públiques ajude a assolir-ne la implantació i extensió. I així, deixar de banda l'actual ultraliberalisme lingüístic en què les condicions per a l'ús social i institucional de les llengües veïnals resulten tan injustament dispers. Sabem que, al cap i a la fi, és en el terreny de les emocions –però també en el dels prejudicis– on es troba el nucli del conflicte amagat de la convivència entre dues llengües, totes dues toquen ressorts afectius que, en contextos de convivència cívica, apel·len a la seua efectiva ordenació política per a enfortir el desenvolupament social en una ciutat com Elx.

La llengua pròpia, d'aquesta manera, necessita urgentment l'exemple d'una administració pública com la municipal que, no sols amb campanyes o declaracions puntuals, n'active l'ús social per a compensar i equilibrar la convivència amb el castellà en la vida pública.

Tant en aquest número 36 com en números anteriors, *La Rella* us ofereix bona mostra de reflexions. Però, sobretot, vol predicar amb l'exemple, presentant una nova edició en la llengua que considerem també pròpia, ben ajustada a les legislacions esmentades, des de la Constitució i l'Estatut a les cartes municipals, sense perdre de vista la Carta europea de les llengües regionals, aprovada pel Consell d'Europa el 1992, i signada pel govern espanyol el mateix any (en vigor des de l'1 d'agost de 2001). Llàstima que cap d'aquests documents siguen a l'agenda política dels governants per al seu acompliment i implantació.

Victoria QUESADA JUAN (Crevillent, 2001)

Des de la infantesa mostrà gran interès pel dibuix i la pintura. Als sis anys començà a desenvolupar la seua creativitat i habilitats plàstiques a classes de pintura, on fa els primers quadres a l'oli. Fins als catorze anys va estar vinculada a l'Escola Municipal de Pintura de Crevillent, dirigida per Cristina Romero, on va continuar pintant obres a l'oli i acrílic.

El 2017, després de finalitzar els estudis d'Educació Secundària Obligatòria a l'IES Macià Abela de Crevillent, es trasllada a Elx a completar el batxillerat de la modalitat d'Arts a l'IES Misteri d'Elx fins al 2019. Durant aquests dos anys rep una formació artística teòrica i comença a desenvolupar un gran interès per la història de l'art i l'art contemporani. A més, la pràctica i l'experimentació amb diverses tècniques la van ajudar a desenvolupar les seues habilitats pictòriques i concretar-ne els interessos.

El 2019 ingressà a la Facultat de Belles Arts de la Universitat Politècnica de València. Els dos primers cursos serviren de formació acadèmica. A partir del tercer començà a decantar-se pel gènere del retrat i a consolidar el seu projecte artístic. Els seus treballs parteixen d'una reflexió emocional sobre l'experiència interna del retratat a través del poder de la mirada, el gest, etc. Per a l'artista, la cara suposa l'exteriorització de les profunditats del que és íntim. El cromatisme és una característica principal a les seues obres, els colors o les gammes cromàtiques són aplicades en relació amb la psicologia del color. Pel que fa a la tècnica, sol recórrer a la pintura a l'oli per les seues possibilitats plàstiques, però també utilitza altres tècniques, com l'aquarel·la o el pastís o, fins i tot, tècniques digitals com *Photoshop*.

Menant i filant és el darrer projecte de l'autora, que il·lustra *La Rella* d'enguany i va formar part del Treball Final de Grau (TFG). Es troba dins de la pràctica del dibuix i la litografia que captura la història de l'activitat artesanal i industrial de Crevillent. Representa els oficis tradicionals i explora el valor historicosocial que han tingut a Crevillent les fibres i els materials com l'esparg, el cànem, etc. en l'artesania i la fabricació de cordes i estores. El projecte es materialitza en forma de llibre d'artista que conté una sèrie de quadres. En primer lloc, el llibre busca una connexió directa amb l'espectador, que li permet introduir-se en la història de manera tangible i significativa i empatitzar amb les estampes litogràfiques que descriuen el treball a través de la manipulació que ofereix la textura de l'esparg en les fulles i les cobertes del llibre, realitzades amb esta fibra vegetal. Per altra banda, als quadres, s'intervé la tela mitjançant la tècnica del carbonet per la plasticitat de l'acabat d'imatges difuses que sembla esvaïr-se. Aquestes obres sorgeixen a partir de la fotografia per a construir una imatge pictòrica xifrada mitjançant la reducció cromàtica. Els quadres al·ludeixen a la fotografia antiga i remarquen el difús i s'hi utilitza la representació com un mitjà per a recuperar l'atracció per les imatges. A través del desenfocament, aquestes imatges de la vida quotidiana i el treball se submergeixen en el misteri i la inquietud, fet que genera una sensació de silenci i una dificultat de comprensió que obliga l'espectador a parar-se a buscar una nova lectura.

Maria Jesús NAVARRO